

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) είναι ένα από τα βασικά χρηματοδοτικά μέσα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ. Σκοπός του είναι να συμβάλει στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών στην Ευρώπη και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών. Δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές, που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες, και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές.

Νομική βάση

Άρθρα 174 έως 178 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006.

Στόχοι

Το άρθρο 176 ΣΛΕΕ προβλέπει ότι το ΕΤΠΑ συμβάλλει στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιτυγχάνει τον στόχο αυτό μέσω της συμμετοχής του:

- στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική αναπροσαρμογή των περιοχών που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους·
- στη μετατροπή των βιομηχανικών περιοχών που βρίσκονται σε παρακμή.

Το ΕΤΠΑ έχει τους εξής δύο κύριους στόχους για την περίοδο 2014-2020:

- τις επενδύσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση με σκοπό την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και των περιφερειακών οικονομιών·

- την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία με σκοπό την ενίσχυση της διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας εντός της Ένωσης.

Οι πόροι για την επίτευξη του πρώτου στόχου θα κατανεμηθούν σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες περιφερειών:

- σε περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, με κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ που υπερβαίνει το 90% του μέσου όρου της ΕΕ·
- σε περιφέρειες μετάβασης, με κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ μεταξύ του 75% και του 90% του μέσου όρου της ΕΕ·
- σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, με κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ κάτω από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ.

Το ΕΤΠΑ στηρίζει επίσης τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Τουλάχιστον το 5% των κονδυλίων του ΕΤΠΑ που προορίζονται για κάθε κράτος μέλος πρέπει να πηγαίνουν σε ολοκληρωμένες δράσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη με σκοπό την αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προβλημάτων των αστικών περιοχών.

Οι λεπτομέρειες για την κατανομή και τη μελλοντική χρήση των κονδυλίων του ΕΤΠΑ προσδιορίζονται από τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης. Πρόκειται για έγγραφα στρατηγικής τα οποία συντάσσονται από κάθε κράτος μέλος με τη βοήθεια περιφερειακών και κοινωνικών εταίρων.

Θεματική συγκέντρωση

Δεδομένου ότι το ΕΤΠΑ συμβάλλει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, πρέπει να δίνει έμφαση στις προτεραιότητες που καθορίζονται στη στρατηγική αυτή. Κύριες προτεραιότητες είναι:

- α. η έρευνα και η καινοτομία·
- β. οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών·
- γ. οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)·
- δ. η προώθηση μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Ανάλογα με την προς στήριξη κατηγορία περιφέρειας, ποικίλλει και ο απαιτούμενος βαθμός συγκέντρωσης σε αυτές τις προτεραιότητες. Οι περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες οφείλουν να αφιερώνουν το 80% τουλάχιστον των πόρων τους από το ΕΤΠΑ σε δύο τουλάχιστον από αυτές τις προτεραιότητες και το 20% τουλάχιστον στην προώθηση μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Οι περιφέρειες μετάβασης οφείλουν να αφιερώνουν το 60% τουλάχιστον των πόρων τους από το ΕΤΠΑ σε δύο τουλάχιστον από αυτές τις προτεραιότητες και το 15% τουλάχιστον στην προώθηση μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες οφείλουν να αφιερώνουν το 50% τουλάχιστον των πόρων τους από το ΕΤΠΑ σε δύο τουλάχιστον από αυτές τις προτεραιότητες και το 12% τουλάχιστον στην προώθηση μιας οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Προϋπολογισμός και δημοσιονομικές διατάξεις

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η ΕΕ θα δαπανήσει πάνω από 350 δισ. ευρώ για την πολιτική συνοχής. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 32,5% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ. Για το ΕΤΠΑ διατίθενται περίπου 199 δισεκατομμύρια ευρώ. Αυτό περιλαμβάνει 10,2 δισ. ευρώ για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία (ΕΕΣ) και 1,5 δισ. ευρώ σε ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες και αραιοκατοικημένες περιφέρειες.

Το επίπεδο συγχρηματοδότησης που απαιτείται για έργα χρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ προσαρμόζεται στο επίπεδο ανάπτυξης των εν λόγω περιφερειών. Στις λιγότερο ανεπτυγμένες (και στις εξόχως απόκεντρες) περιφέρειες το ΕΤΠΑ μπορεί να χρηματοδοτήσει μέχρι και το 85% του κόστους του έργου. Στις περιφέρειες μετάβασης το ποσοστό μπορεί να ανέρχεται μέχρι και στο 60% του κόστους του έργου, στις δε πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες μέχρι και στο 50%.

Πρόταση για την πολιτική συνοχής της ΕΕ μετά το 2020

Τον Μάιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις κανονισμού για την πολιτική συνοχής της ΕΕ για την περίοδο μετά το 2020. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν τα εξής:

- έναν κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής·
- έναν κανονισμό για τις ειδικές διατάξεις που διέπουν τον στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg).

Οι προτάσεις αυτές διατηρούν τους δύο υφιστάμενους στόχους του ΕΤΠΑ, δηλαδή τις επενδύσεις στην απασχόληση και στην ανάπτυξη και την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

Διατηρούν επίσης τη θεματική συγκέντρωση για τις δύο βασικές προτεραιότητες: στήριξη της καινοτομίας, της ψηφιακής οικονομίας και των ΜΜΕ μέσω μιας στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης (στόχος πολιτικής 1)· και μια πιο πράσινη, κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα (στόχος πολιτικής 2). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε επίσης έναν κατάλογο με δραστηριότητες που δεν θα υποστηρίζονται από το ΕΤΠΑ, μεταξύ άλλων όσον αφορά την άμεση στήριξη σε μεγάλες επιχειρήσεις, σε υποδομές αερολιμένων (εκτός αυτών που βρίσκονται σε εξόχως απόκεντρες περιφέρειες) και σε ορισμένες εργασίες διαχείρισης αποβλήτων (π.χ. υγειονομική ταφή).

Τον Ιούλιο του 2020, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Σύμφωνα με τη θέση του, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, θα διατεθούν για το ΕΤΠΑ περίπου 200,36 δισ. ευρώ (συμπεριλαμβανομένων 7,93 δισ. ευρώ για την ΕΕΣ και 1,93 δισ. ευρώ σε ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες).

Οι κανονισμοί αυτοί υπόκεινται στη συνήθη νομοθετική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λειτουργεί επί ίσοις όροις με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι πριν από τα τέλη του 2020 θα πρέπει να

επιτευχθεί συναίνεση μεταξύ αυτών των δύο οργάνων όσον αφορά τους μελλοντικούς κανόνες για το ΕΤΠΑ.

Τον Μάρτιο του 2019 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη θέση του σε πρώτη ανάγνωση όσον αφορά τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο λειτουργεί επί ίσοις όροις με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την εκπόνηση νέας νομοθεσίας για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Ο κανονισμός του ΕΤΠΑ για την περίοδο 2014-2020 υπεβλήθη στη συνήθη νομοθετική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει το πλήρες δικαίωμα να προτείνει τροποποιήσεις. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την πολιτική συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατόρθωσε να αυξήσει τον βαθμό ευελιξίας στην εφαρμογή των κανόνων περί θεματικής συγκέντρωσης και επενδυτικών προτεραιοτήτων. Επιπλέον, ενίσχυσε τη στήριξη που παρέχεται μέσω του ΕΤΠΑ για πόλεις και ολοκληρωμένες πολιτικές για τις αστικές περιοχές.

Marek Kołodziejcki
08/2020

